

19.8.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

**ASIA: Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä terveydenhuoltolain muuttamisesta;
lääketieteellisten asiantuntijalausuntojen antaminen (STM/2103/2019)**

VIITE: Invalidiliiton lausunto 19.8.2019

Invalidiliitto kiittää Sosiaali- ja terveysministeriötä lääketieteellisten asiantuntijalausuntojen antamista koskevasta lausuntopyyntöstä. Invalidiliitto ry on fyysisesti vammaisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Edustamme 146 jäsenyhdistyksemme kautta 30 000 fyysisesti vammaista ja toimintaesteistä suomalaista.

Vakuutuslääketieteellisten lausuntojen antamisen keskittäminen kannatettavaa

Invalidiliitto pitää lakiesitystä kannatettavana, jossa esitetään Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille velvollisuus järjestää lääketieteellisten asiantuntijalausuntojen antaminen tuomioistuinten pyynnöstä yhdessä muiden yliopistollisten sairaanhoitopiirien kanssa. Invalidiliitto esitti aiemmin 14.6.2017 antamassaan lausunnossa asetusluonnoksesta erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä juurikin vakuutuslääketieteellisten lausuntojen antamisen keskittämistä yhdelle yliopistollisten sairaanhoitopiirien joukosta ja tämän tehtävän jakamisen lopettamista 6 kuukauden välein eri sairaanhoitopiireille.

19.8.2019

Hallituksen esitysluonnoksesta 3.7.2019 nousee esille kolme epävarmuustekijää lakimuutoksen taustalla; asiantuntijalausuntojen antajia on vaikea löytää, lausuntojen pitkät valmistumisajat sekä palkkiomenettely. Invalidiliitto näkee lääketieteellisen asiantuntijalausuntojen keskittämisen lyhentävän lausuntojen valmistumisaikaa ja siten vahvistavan tapaturman tai onnettomuudessa vammautuneen oikeusturvaa. Palkkiomenettelyyn emme ota kantaa.

Invalidiliitossa ymmärretään hyvin, aika ajoin esiin nousseen julkiseen keskustelun ja liittoon tulleiden yhteydenottojen perusteella asiantuntijalausuntoihin kytkeytyvät haasteet. Ehdotus käytäntöjen keskittämisestä on välttämätön, koska kyseessä on vahingoittuneen ihmisen kannalta merkityksellisistä ja usein pysyvästä, elämä mittaisista, ratkaisuisista. Tästä syystä asiantuntijalausunnon tulee perustua vahvaan ammattitaitoon. Keskeistä on syy-yhteyden tunnistaminen joka korostuu etenkin niissä tilanteissa, joissa syntynyt vamma ja sen aiheuttamat haitat tulevat esiin vasta myöhemmin, usein vuosienkin kuluttua. Tämä vaatii, että vakuutusjärjestelmä sekä terveydenhuolto tunnustavat sen, ettei akuuteissa ensihoitotilanteissa pystytä täysin poissulkemaan kaikkia syntyneitä vammoja ja toipumisen edetessä uusia oireita voi tulla esiin. Näistä monet voivat aktivoitua tai tulla esiin vasta työelämään palattua.

Esitysluonnoksen toimintamalli on Invalidiliiton näkökulmasta perusteltu, koska se mahdollistaa kaikkien erikoisalojen asiantuntijuuden sekä asiantuntijoiden keskinäisen yhteistyön tilanteissa, joissa tapaturma tai onnettomuus on aiheuttanut moninaisia seuraamuksia vammautuneelle. Tiedossamme on, että lausunnot saattavat olla varsin eritasoisia ja siten niihin liittyy riski myös puutteellisesta tiedosta. Lakiesityksessä mainitaan asiantuntijatyöryhmään tarvittavat erikoisalot: neurologia, neurokirurgia, ortopedia, psykiatria. Näiden edellä mainittujen alojen lisäksi *Invalidiliiton mielestä tarvitaan kuntoutuksen asiantuntemusta kuten esim. fysioterapia tai foniatri sekä konsultointia apuvälinetarpeista*. Esimerkiksi selkäydinvammaisen henkilön kohdalla kyse on usein elämänmittaisesta monialaisen hoidon seurannasta ja kuntoutuksesta sekä apuvälinetarpeisiin vastaamisesta. Asiantuntijatyöryhmässä pitäisi monialaisuuden lisäksi näkyä moniammatillisuus.

Lausuntojen laadun turvaaminen on merkityksellistä. Esitysluonnoksessa nostetaan esiin, että lausuntojen tulisi vastata julkisessa terveydenhuollossa noudatettavia käytäntöjä ja hoitolinjoja mm. Yhtenäisiä hoidon perusteita ja Käypähoito -suosituksia. Invalidiliitto muistuttaa, että tapaturmien ja onnettomuuksien seuraamukset ovat pääosin yksilöllisiä yhteisestä diagnoosista huolimatta. Yksilölliset seuraamukset onnettomuudessa vammautuneelle tulee huomioida ilman, että niiden merkityksellisyys mitätöityy yleisesti

19.8.2019

noudatettavien toimintatapojen ja linjausten mukaan.

Invalidiliitto näkee hallituksen esitysluonnoksen mukaisesti, että riippumaton ja puolueeton asiantuntija- arviointi tukee vammautuneen sekä korvauksen maksajatahon oikeusturvaa. Tästä syystä tehtävää valittujen asiantuntijoiden sidonnaisuudet tulee ennen tehtävän aloittamista tarkistaa ja tietojen tulee olla julkisia. Lisäksi asiantuntijoiden perehtyneisyys tulee olla julkisesti saatavilla. Hyvänä ehdotuksessa pidämme myös sitä, että muutoksenhakijalla säilytetään jatkossakin mahdollisuus toimittaa käsittelyyn mukaan itse hankkimiaan asiantuntijalausuntoja. Nämä toimenpiteet lisäävät luottamusta prosessin toteutukseen.

Tuomioistuimille annettu toimivalta pyytää vakuutuslääketieteellisiä lausuntoja hyvin perusteltua

Invalidiliiton mielestä lakiesityksessä on hyvin perusteltu se, että kaikki tuomioistuimet voisivat pyytää vakuutuslääketieteellisiä lausuntoja. Invalidiliitto huomauttaa, että lain perusteluiden mukaan korkein oikeus käsittelee työtaturma- ja ammattitautiasioiden sekä liikennevahinkoasioiden lisäksi varusmiespalveluksessa sattuneita sotilastaturmien ja palvelussairauksien korvausasioita. Vakuutusoikeuden mahdollisuus pyytää lausuntoja on lakiesityksessä aivan oikein mainittu. Sotilasvammalain perusteella maksetaan korvauksia vuosina 1948 - 1990 vammautuneille tai sairastuneille varusmiehille. Heillä on kuitenkin käytettävissä vain yksiportainen valitusinstanssi; pelkästään mahdollisuus valittaa Valtiokonttorista vakuutusoikeuteen. Vuodesta 1990 vammautuneilla varusmiehillä on käytössä kolmiportainen valitusinstanssi; tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta, vakuutusoikeus ja valitusluvan kautta korkein oikeus. *Invalidiliitto katsoo, että mm. tästä syystä eri aikoina vammautuneiden tai sairastuneiden varusmiesten valitusinstanssijärjestelmien epäyhtenäisyyden takia on perusteltua säilyttää laissa vakuutusoikeudella mahdollisuus pyytää vakuutuslääketieteellisiä lausuntoja mm. sotilasvamma-asioissa, vaikka sillä on kokoonpanossa lääkärijäseniä ja se on erityistuomioistuin sosiaaliturvan asioissa.*

Invalidiliiton mielestä vakuutusoikeudelle laissa annettu mahdollisuus pyytää lausuntoja edistää selvästi asianosaisten oikeussuojaa. Arviomme mukaan tämä muutos saattaa lisätä suullisten oikeuskäsittelyjen määrää vakuutusoikeudessa, jossa suulliset käsittelyt ovat olleet sängen harvalukuisia ja oikeusprosessi on ollut pääsääntöisesti kirjallista. Mikäli vakuutusoikeus päätyisi pyytämään riippumatonta asiantuntijalausuntoa, niin tämä saattaisi hyvinkin aiheuttaa tarpeen selvittää kirjallista lausuntoa suullisessa käsittelyssä.

19.8.2019

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 19. elokuuta 2019

Petri Pohjonen
pääjohtaja

Laura Andersson
yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Henrik Gustafsson, lakimies, henrik.gustafsson@invalidiliitto.fi

